

Huvudman

Vara kommun
kommun@vara.se

Beslut

Datum 2026-06-15

Dnr SI 2026:3096

Sida 1 (6)

Ärendet

Riktad tillsyn av dimensionering och planering av utbildning i gymnasieskola i Vara kommun.

Beslut

Skolinspektionen avslutar ärendet.

Om ärendet

Skolinspektionen genomför under våren 2026 riktade tillsyner för att kontrollera om verksamheten vid de huvudmän som ingår i tillsynerna uppfyller författningarnas krav att ta hänsyn till ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov vid sitt beslut om vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna i gymnasieskolan, såvitt gäller de nationella programmen samt introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. Tillsynen omfattar inte nationella program som är riksrekryterande för vilka Skolverket bestämmer antal platser.

Tillsynen omfattar endast de utbildningar som Vara kommun själv anordnar.

Motivering av beslutet

Planering och dimensionering av utbildning i gymnasieskolan

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vara kommun har i inskickad dokumentation uppgett att de ingår i ett primärt samverkansavtal tillsammans med samtliga kommuner i Skaraborg. Av dokumentationen framgår att Vara kommun anordnar fem yrkesprogram och fyra högskoleförberedande program. Vidare framgår antalet erbjudna platser på respektive program för läsåren 2024/25, 2025/26 och 2026/27. Vara kommun uppger i den inskickade dokumentationen att kommunen bland annat utgår från Skolverkets regionala planeringsunderlag för Västra Götalands län, Skaraborgs kommunalförbunds dimensioneringsunderlag för Skaraborg där delregionala kompetensförsörjningsanalyser görs, lokala programråd med branschorganisationer samt sammanställd data över sökutvecklingen över tid när planering av utbildning i gymnasieskolan och platser på dessa utbildningar bestäms.

Skolinspektionen har i tillsynen tagit del av Skaraborgs kommunalförbunds eget dimensioneringsunderlag 2024 och 2025. Av underlag 2025 framgår att bedömningarna som gjorts bland annat grundar sig i sammanställningar utifrån Skolverkets planeringsunderlag, Västra Götalandsregionens planeringsunderlag och analyser av bland annat sökmönster, arbetsmarknadsetablering efter utbildning samt kompetensbehov på arbetsmarknaden i Västra Götaland.

Vara kommun uppger i den inskickade dokumentationen att de bedömer att Skolverkets regionala planeringsunderlag ger en för generell analys som inte överensstämmer med behovet på delregional nivå. Av den anledningen uppger kommunen att det delregionala planeringsunderlaget för Skaraborg som Skaraborgs kommunalförbund tagit fram är ett mer relevant underlag för kommunens dimensioneringsarbete.

Av inskickad dokumentation uppger Vara kommun vidare att ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov beaktas genom ett regionalt analysarbete, i den kommunala beredningen och slutgiltigt även i det politiska beslutsfattandet. Vidare uppger kommunen att de bedömer att dimensioneringsarbetet är något som görs inom hela samverkansområdet och inte enkom hos varje huvudman. Kommunen uppger att gymnasieskolan i Vara är en mindre skola och att förändringar av program- och platsutbud får stora konsekvenser för organisationen, ekonomin och personalförsörjningen.

Yrkesprogram

Vara kommun uppger i den inskickade dokumentationen att kommunen anordnar barn- och fritidsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet och industritekniska programmet.

Av Skolverkets regionala planeringsunderlag för Västra Götalands län framgår att andelen erbjudna platser bör öka på bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet och industritekniska programmet. För barn- och fritidsprogrammet bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser bör behållas på nuvarande nivå.

Av Skaraborgs kommunalförbunds eget dimensioneringsunderlag för Skaraborg framgår att för att möta arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan i Skaraborg bedömer kommunalförbundet att den jämna fördelningen mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program bör kvarstå. Vidare framgår att bedömningen är att det gemensamma utbudet i Skaraborg bör öka inom el- och energiprogrammet med inriktningen automationsteknik samt för industritekniska programmet.

Vara kommun erbjöd 16 platser på respektive yrkesprogram under läsåret 2024/25. Inför läsåret 2025/26 gjordes ingen förändring av antalet erbjudna platser på bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet samt industritekniska programmet. Kommunen ökade däremot antalet erbjudna platser på barn- och fritidsprogrammet till 20 platser och antalet platser på fordons- och transportprogrammet till 18 platser. Antalet erbjudna platser inför läsåret 2026/27 är desamma som läsåret 2025/26.

I inskickad dokumentation uppger kommunen att anledningen till att antalet erbjudna platser på barn- och fritidsprogrammet ökade berodde på ett ökat söktryck till programmet. För fordons- och transportprogrammet uppger kommunen att skälet är att programmet haft många sökande över tid. Kommunen uppger vidare att skälet för båda programmens utökning även beror på att det var de program där kapaciteten på skolan fanns för att utöka antalet platser.

Vara kommun uppger i den inskickade dokumentationen att inför läsåret 2026/27 analyserades utbildningsutbudet där kommunen bedömt att det befintliga utbildningsutbudet avseende yrkesprogrammen redan svarar mot både ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov, varpå inga förändringar av antal platser gjorts.

Högskoleförberedande program

Vara kommun uppger i den inskickade dokumentationen att kommunen anordnar samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet, naturvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet.

Av Skolverkets regionala planeringsunderlag för Västra Götalands län framgår att andelen erbjudna platser bör minska på samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet, naturvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet.

Av Skaraborgs kommunalförbunds eget dimensioneringsunderlag för Skaraborg framgår att antalet platser på samhällsvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet bör minska. Vidare framgår att antalet platser på teknikprogrammet och naturvetenskapsprogrammet bör behållas på nuvarande nivå.

Vara kommun uppger i inskickad dokumentation att antalet platser på naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet varit oförändrade under läsåren 2024/25, 2025/26 samt inför läsåret 2026/27. Antalet erbjudna platser på respektive program är och har varit 24.

Läsåret 2024/25 erbjöds 28 platser på samhällsvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet vilket ökade till 30 platser för respektive program

läsåret 2025/26. Inför läsåret 2026/27 erbjuds fortsatt 30 platser på båda programmen.

Av Vara kommuns inskickade dokumentation framgår att anledningen till utökningen på samhällsvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet var att kapaciteten till att utöka antalet platser för dessa program fanns på skolenheten. Vidare uppger kommunen att anledningen till att Vara kommun inte minskat antalet platser på ekonomiprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet, trots rekommendationen, beror på att kommunens gymnasieskola erbjuder en klass per program i dagsläget. Kommunen uppger att antalet sökande till programmen är få och att erbjudna platser i dagsläget inte fylls upp av elever som söker utbildningarna. Vidare uppger kommunen att de trots det bedömt att de fyller på med erbjudna platser med syfte att redovisa kommunens platser utifrån den kapacitet till utbildningsplatser som finns i kommunen.

Skolinspektionen har tagit del av antalet förstahandssökande och antagna elever för respektive program läsåren 2024/25 och 2025/26 samt ansökningarna inför läsåret 2026/26. Av dessa framgår att ekonomiprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet inte fyller antalet erbjudna platser.

Vidare uppger kommunen i inskickad dokumentation att i analysen av utbildningsutbudet inför läsåret 2026/27 har kommunen bedömt att det befintliga utbildningsutbudet avseende högskoleförberedande program svarar mot både ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov.

Introduktionsprogram

Vara kommun anordnar programinriktat val för en grupp elever på naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. Vidare framgår av kommunens inskickade dokumentation att Vara kommun även anordnar en ettårig yrkesintroduktionsutbildning mot industriprogrammet med inriktning svets och plåt. Vara kommun uppger i dokumentationen att yrkesintroduktionsprogrammet uppkom utifrån identifierat behov av industribranschen samt ungas önskan om att komma ut i arbete.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 2 a § skollagen ska varje kommun samverka med minst två andra kommuner om uppgifter i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Samverkan ska ske genom ett avtal (primärt samverkansavtal). Även samverkan som sker på annan liknande grund anses som primärt samverkansavtal. De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningen. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på samverkan med minst två

kommuner med hänsyn till kommunernas geografiska placering. Sådana föreskrifter får ange vad som ska gälla i fråga om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning för kommuner som omfattas av undantaget.

Av 2 kap 2 b § skollagen framgår att det primära samverkansavtalet ska avse planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Bestämmelser om vilka utbildningar samverkansavtalet ska omfatta finns i 15 kap. 30 a § första stycket.

Av 15 kap. 30 a § skollagen framgår att ett primärt samverkansavtal enligt 2 kap. 2 b § ska omfatta nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. En kommun i det primära samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet.

Av 15 kap 30 b § skollagen framgår att när en kommun bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna ska den ta hänsyn till ungdomarnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Kravet på att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov gäller endast de nationella programmen och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att Vara kommun har tagit hänsyn både till ungdomars efterfrågan och till arbetsmarknadens behov när de har bestämt vilka utbildningar som ska anordnas och antalet platser på dessa utbildningar. Vara kommun har beaktat såväl Skolverkets regionala planeringsunderlag för Västra Götalands län samt det delregionala planeringsunderlaget framtaget för Skaraborg av Skaraborgs kommunalförbund. Vidare framgår att kommunen haft dialoger med andra kommuner i samverkan och på ett objektivt och sakligt sätt beaktat detta i besluten om utbildningsplatser.

Av ovan redovisade omständigheter framkommer således inte att Vara kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller att ta hänsyn till ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av utbildning i gymnasieskolan. Ärendet ska därför avslutas.

X Mikaeil Yousefi

Beslutsfattare
Signerat av: Mikaeil Yousefi

X Matilda Nordh

Föredragande
Signerat av: Matilda Nordh